VENDIM
Nr. 40, datë 22.12.2022

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vitore Tusha	kryetare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Elsa Toska	anëtare;
Altin Binaj	anëtar;
Sonila Bejtja	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Ilir Toska	anëtar;
Genti Ibrahimi	anëtar;
Marsida Xhaferllari,	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 22.12.2022 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 8 (S) 2022 të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Stefanaq Panariti

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

Këshilli i Ministrave, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Autoriteti Rrugor Shqiptar, Avokatura e Shtetit

OBJEKTI: shfuqizimi i vendimit nr. 00-2022-288(64), datë 21.2.2022, të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: nenet 4, 11, 17, 18, 41, 42, 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*) dhe neni 1 i protokollit nr. 1 të saj; ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar *(ligji nr. 8577/2000)*.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Marsida Xhaferllari, mori në shqyrtim parashtrimet me shkrim të kërkuesit Stefanaq Panariti, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjekteve të interesuara, Këshillit të Ministrave dhe Avokaturës së Shtetit, që kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, konstatoi mungesën e prapësimeve me shkrim të subjekteve të interesuara, Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë *(MIE)* dhe Autoritetit Rrugor Shqiptar *(ARRSH)*, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I
Rrethanat e çështjes

1. Këshilli i Ministrave, me vendimin nr. 228, datë 29.2.2012, "Për shpronësimin për interes publik të pronarëve të pasurive të paluajtshme pronë private, që preken nga ndërtimi i segmentit rrugor Tiranë–Elbasan" *(VKM nr. 228/2012)*, bazuar në ligjin nr. 8561, datë 22.12.1999, "Për shpronësimin dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për

interes publik" *(ligji nr. 8561/1999*), ka shpronësuar pasuritë e paluajtshme që prekeshin nga ndërtimi i segmentit rrugor Tiranë–Elbasan, duke parashikuar edhe masën e shpërblimit të pronarëve të tyre. Një prej pasurive të paluajtshme të shpronësuara, me sipërfaqe 1200 m^2, në Farkë, Tiranë, e vlerësuar në shumën 3.146.598 lekë, i përkiste kërkuesit Stefanaq Panariti. VKM-ja nr. 228/2012 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 46, datë 2.5.2012, ndërsa vetë kërkuesi nuk rezulton të jetë njoftuar drejtpërdrejt individualisht për shpronësimin e pasurisë së tij.

2. Duke mos qenë dakord me masën e shpërblimit, kërkuesi në datën 29.3.2013 ka paraqitur padi në gjykatë kundër Këshillit të Ministrave, ARRSH-së dhe Ministrisë së Transportit dhe Infrastrukturës *(MTI)*, me objekt anulimin e pjesshëm të VKM-së nr. 228/2012, duke kërkuar shpërblimin sipas vlerës së tregut, në masën 18.000.000 lekë. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1485, datë 4.2.2014, ka shpallur moskompetencën lëndore dhe ia ka dërguar aktet Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë. Kjo e fundit, me vendimin nr. 3852, datë 7.7.2014, ka vendosur pranimin e pjesshëm të padisë së kërkuesit, duke shfuqizuar pjesërisht VKM-në nr. 228/2012 dhe duke detyruar Këshillin e Ministrave dhe MTI-në ta shpërblejnë kërkuesin sipas vlerës së përcaktuar në aktet nënligjore për hartën e vlerës dhe, pas zbritjes së shumës monetare të tërhequr prej tij, përfundimisht ta shpërblejnë në masën 10.053.402 lekë.

3. MTI-ja dhe Avokatura e Shtetit kanë paraqitur ankim, me argumentin se VKM-ja nr. 228/2012, në pjesën që parashikonte masën e shpërblimit, ishte bazuar në ligjin nr. 8561/1999 dhe në aktet nënligjore të nxjerra në bazë të tij. Gjykata Administrative e Apelit, me vendimin nr. 1077, datë 11.5.2016, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë.

4. Me pretendimin se vendimet e gjykatave ishin të pabazuara në ligj dhe në prova, si dhe metoda e ndjekur për rivlerësimin e pasurisë së shpronësuar ishte e gabuar, Avokatura e Shtetit ka paraqitur rekurs. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, në dhomë këshillimi, me vendimin nr. 422, datë 28.7.2016, bazuar në nenin 479 të Kodit të Procedurës Civile *(KPC)*, ka vendosur pranimin e kërkesës së MTI-së për pezullimin e ekzekutimit të vendimit deri në përfundimin e shqyrtimit të rekursit, duke konsideruar se rekursi i paraqitur nga Avokatura e Shtetit, në thelb, ishte rekurs i MTI-së. Në vijim, Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2022-288(64), datë 21.2.2022, në dhomë këshillimi, ka shqyrtuar rekursin dhe ka vendosur ndryshimin e vendimeve të gjykatave administrative të shkallës së parë dhe të apelit, duke rrëzuar padinë e kërkuesit, me arsyetimin se ishte paraqitur në gjykatë jashtë afatit ligjor.

5. Në datën 20.6.2022 kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese *(Gjykata)* me ankim kushtetues, duke kërkuar shfuqizimin e vendimit përfundimtar të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë. Kolegji i Gjykatës në datën 15.7.2022, bazuar në nenin 21, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, vendosi kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë të dokumenteve.

6. Këshilli i Ministrave, me vendimin nr. 504, datë 13.9.2017, "Për përcaktimin e fushës së përgjegjësisë shtetërore të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë", ia ka kaluar MIE-së kompetencat e MTI-së. Për këtë shkak, në tekstin e këtij vendimi emrat e këtyre institucioneve janë përdorur në përkëmbim respektiv të njëri-tjetrit, duke iu referuar kohës që janë kryer veprime prej tyre.

II
Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

7. ***Kërkuesi***, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se vendimi i kundërshtuar i ka cenuar:

7.1 *Të drejtën për një proces të rregullt ligjor,* të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës, në aspektet e mëposhtme:

7.1.1 *E drejta e aksesit*, pasi Gjykata e Lartë ka disponuar mbi afatin ligjor dhe parashkrimin e padisë, ndonëse ky shkak nuk është ngritur nga palët e paditura në asnjë nga shkallët e gjykimit dhe, për rrjedhojë, kërkuesit nuk i është krijuar mundësia të mbrohej. Gjykata e Lartë ka tejkaluar kufijtë e gjykimit, të përcaktuara në nenet 58 dhe 63, shkronjat "a" dhe "dh", të ligjit nr. 49/2012, "Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative", të ndryshuar *(ligji nr. 49/2012)*, sepse nuk e ka gjykuar çështjen mbi bazën e shkaqeve të rekursit, të cilat lidheshin vetëm me përcaktimin e vlerës së pronës.

7.1.2. *Parimi i sigurisë juridike*, i cili garanton besueshmërinë e qytetarëve te shteti dhe pandryshueshmërinë e ligjit për marrëdhëniet e rregulluara, pasi Gjykata e Lartë ka disponuar përtej përcaktimeve të nenit 24, pika 1, të ligjit nr. 8561/1999 dhe nenit 328 të KPC-së, sipas të cilave momenti i lindjes së të drejtës së paraqitjes së padisë është ai i marrjes dijeni për aktin nëpërmjet njoftimit individual dhe jo ai i botimit në Fletoren Zyrtare.

7.1.3. *Parimi i barazisë përpara ligjit*, i garantuar nga neni 18 i Kushtetutës, pasi Gjykata e Lartë në çështjen e tij ka arsyetuar ndryshe në dallim nga çështjet e tjera të ngjashme të shqyrtuara më parë, duke e vënë kërkuesin përballë dy standardeve të ndryshme gjykimi, në veçanti lidhur me qëndrimin e një prej anëtarëve të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, i cili ka qenë pjesë e trupit gjykues edhe në një çështje të mëparshme, të zgjidhur ndryshe.

7.2. *E drejta e pronës,* e garantuar nga neni 41 i Kushtetutës, pasi Gjykata e Lartë i ka mohuar kërkuesit përfitimin e shpërblimit të drejtë për pasurinë e shpronësuar nga shteti.

8. ***Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit***, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar se:

8.1. Pretendimi *për cenimin e procesit të rregullt ligjor* është i pabazuar në aspektet e mëposhtme:

8.1.1. Lidhur me *të drejtën e aksesit,* kërkuesi është mjaftuar me parashtrimin e faktit dhe analizën e procedurave të ligjit nr. 8561/1999, që janë çështje që i përkasin juridiksionit të gjykatave të zakonshme dhe jo atij kushtetues. Arsyetimi i vendimit të Gjykatës së Lartë nuk ka mangësi në këtë drejtim, pasi Kolegji Administrativ i saj ka krijuar praktikë të njësuar për momentin kohor në të cilin subjektet e shpronësuara për interes publik konsiderohen të njoftuara. Argumenti se Gjykata e Lartë ka disponuar në vendim çështje që nuk janë ngritur asnjëherë nga palët, është i paqartë, pasi, në referim të neneve 6 dhe 16 të KPC-së, është detyrë e çdo gjykate, përfshirë edhe Gjykatën e Lartë, të vlerësojë nëse padia është paraqitur brenda afateve procedurale dhe në rast të paraqitjes së saj përtej afatit, të vendosë rrëzimin e padisë.

8.1.2. Lidhur me *parimin e sigurisë juridike*, argumentet e kërkuesit nuk janë ngritur në nivel kushtetues. Gjykata e Lartë, në ushtrimin e funksionit të saj si gjykatë ligji, mund të vendosë për themelin e çështjes nëse mosmarrëveshja mund të zgjidhet në bazë të të njëjtave fakte dhe prova të vlerësuara nga gjyqtari i faktit, kur konstaton se ligji është interpretuar në mënyrë të gabuar. Rrjedhimisht, parimi i sigurisë juridike nuk është cenuar, për sa kohë që VKM-ja nr. 228/2012 është botuar në Fletoren Zyrtare në datën 2.5.2012 dhe kërkuesi e ka kundërshtuar atë në gjykatë afërsisht pas 10 muajve.

8.2. Pretendimi për cenimin e *së drejtës së pronës në aspektin e shpërblimit të drejtë* është i pabazuar, pasi prona është e llojit arë dhe vlera e saj është përllogaritur në zbatim të ligjit nr. 8561/1999 dhe akteve nënligjore. Masa e shpërblimit për shpronësimin e një prone për interes publik jo domosdoshmërisht duhet të përmbushë interesat ekonomikë më të lartë të subjektit të shpronësuar, por duhet të jetë e kënaqshme për standardet ekonomike dhe sociale në kohën e shpronësimit.

9. ***Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave,*** ka informuar me shkrim se ka të njëjtin qëndrim me Avokaturën e Shtetit.

10. ***Subjektet e interesuara, MIE-ja dhe ARRSH-ja,*** ndonëse u njoftuan rregullisht, nuk kanë paraqitur prapësime me shkrim.

III
Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimimin e kërkuesit

11. Çështja e legjitimimit *(locus standi)* është një ndër aspektet kryesore që lidhet me inicimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pikat 1, shkronja "i" dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë.

12. Gjykata çmon se kërkuesi legjitimohet *ratione personae*, pasi është palë në procesin gjyqësor ku është dhënë vendimi i kundërshtuar dhe ka interes të drejtpërdrejtë për çështjen e parashtruar. Duke kundërshtuar vendimin e Gjykatës së Lartë nr. 00-2022-288(64), datë 21.2.2022, që ka përmbyllur në themel procesin gjyqësor që ka vendosur për masën e shpërblimit të tij nga shpronësimi, ai ka përmbushur edhe kriterin e shterimit të mjeteve juridike efektive në dispozicion. Kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*, pasi ankimi kushtetues është paraqitur në datën 20.6.2022, pra brenda afatit 4-mujor të përcaktuar nga neni 71/a, pika 1, shkronja "b", i ligjit nr. 8577/2000.

13. Për sa i takon legjitimimit *ratione materiae*, Gjykata vëren se kërkuesi ka pretenduar, ndër të tjera, se janë cenuar parimet e sigurisë juridike dhe barazisë para ligjit, por ai nuk ka paraqitur argumente të qarta kushtetuese që lidhen me gjënë e gjykuar në një proces gjyqësor dhe me shkakun eventual të diskriminimit nga Gjykata e Lartë, krahasuar me mënyrën e zgjidhjes së një çështjeje tjetër të mëparshme. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se këto pretendime nuk mund të merren në shqyrtim në mënyrë autonome, por do të analizohen prej saj në kuadër të shqyrtimit të pretendimit për cenimin e së drejtës së procesit të rregullt ligjor në aspektin e aksesit në gjykatë. Kjo e drejtë së bashku me të drejtën e pronës garantohen respektivisht nga nenet 42 dhe 41 të Kushtetutës. Si të tilla, ato hyjnë në juridiksionin kushtetues, prandaj Gjykata në vijim do të shqyrtojë bazueshmërinë e tyre në themel.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e së drejtës së aksesit në gjykatë

14. Kërkuesi, duke parashtruar se është shpronësuar për interes publik dhe se ka kundërshtuar në gjykatë masën e shpërblimit, ka ngritur pretendimin se Gjykata e Lartë i ka cenuar të drejtën e aksesit në gjykatë, sepse ka vendosur rrëzimin e padisë, pa shqyrtuar themelin e saj, duke verifikuar dhe vlerësuar të parashkruar të drejtën e padisë së tij për shkak të paraqitjes së saj jashtë afatit. Sipas tij, Gjykata e Lartë ka disponuar në kundërshtim me nenet 58 dhe 63, shkronjat "a" dhe "dh", të ligjit nr. 49/2012, pasi nuk e ka gjykuar çështjen mbi bazën e shkaqeve të rekursit, të cilat lidheshin vetëm me përcaktimin e vlerës së pasurisë.

15. Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, ka prapësuar se Gjykata e Lartë, sipas një praktike tashmë të njësuar, ka arsyetuar me të drejtë se afati i padisë së kërkuesit fillonte ditën e botimit në Fletoren Zyrtare dhe se ai e kishte humbur të drejtën e ankimit në gjykatë për masën e shpërblimit. Njoftimi individual i të shpronësuarit zbatohet në periudhën kohore nga miratimi i vendimit të Këshillit të Ministrave deri në botimin në Fletoren Zyrtare, që do të thotë se nëse gjatë kësaj periudhe i shpronësuari nuk ka marrë njoftim individual, atëherë ai prezumohet se është njoftuar me botimin e VKM-së në Fletoren Zyrtare. Për rrjedhojë, sipas këtij subjekti të interesuar, kërkuesit nuk i është cenuar e drejta e aksesit në gjykatë.

16. Neni 42 i Kushtetutës parashikon, ndër të tjera, se prona nuk mund të cenohet pa një proces të rregullt ligjor dhe se kushdo, për mbrojtjen e saj, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. Ndërsa

neni 41 i Kushtetutës garanton të drejtën e pronës private (*pika 1*) dhe lejon që ligji të parashikojë shpronësime ose kufizime në ushtrimin e së drejtës së pronës vetëm për interesa publikë (*pika 3*), të cilat lejohen vetëm përkundrejt një shpërblimi të drejtë (*pika 4*). Njëherazi kjo dispozitë e rregullon shprehimisht të drejtën e aksesit në gjykatë për individin e shpronësuar, duke parashikuar se për mosmarrëveshjet lidhur me masën e shpërblimit mund të bëhet ankim në gjykatë (*pika 5*).

17. Gjykata ka pohuar se me anë të shpronësimit një subjekt mund të privohet nga e drejta e pronësisë që ka në favor të një subjekti tjetër përgjithësisht publik, por jo detyrimisht. Pra, shpronësimi mund të zërë vend edhe në dobi të personave privatë, i bërë mbi bazën e një politike të llogaritur për të arritur drejtësi shoqërore brenda komunitetit. Shpronësimi kërkohet të realizohet me "*ligj*" dhe "*vetëm për interesa publike*". Ai është i lejueshëm "*vetëm përkundrejt një shpërblimi të drejtë*" *(shih vendimin nr. 17, datë 23.4.2010 të Gjykatës Kushtetuese)*. Shpronësimi është një marrëdhënie midis individit pronar dhe shtetit, ku individi zhvishet nga e drejta e pronësisë sa herë që ndërhyn një interes publik dhe ka të drejtë të ketë pretendime vetëm në lidhje me masën e shpërblimit *(shih vendimin nr. 4, datë 23.2.2016 të Gjykatës Kushtetuese)*. Gjithashtu, Gjykata është shprehur se e drejta e pronës private është e garantuar nëse në rastet e shpronësimit shteti merr përsipër të respektojë kufizimin në përmbushje të një interesi publik, kundrejt një shpërblimi të drejtë dhe në respektim të së drejtës së ankimit të individit të cenuar për masën e shpërblimit. Në këto raste, për sa i takon së drejtës së aksesit në gjykatë, neni 42 nuk konkurron me nenin 41, pika 5, të Kushtetutës *(shih vendimin nr. 35, datë 10.10.2007 të Gjykatës Kushtetuese)*.

18. Gjykata ka theksuar se shteti i së drejtës nuk mund të konceptohet pa u njohur individëve të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës, e cila nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur një zgjidhje gjyqësore përfundimtare për mosmarrëveshjen. Nëse mohohet kjo e drejtë, procesi konsiderohet i parregullt, sepse aksesi në gjykatë është, para së gjithash, kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera të individit *(shih vendimet nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 11, datë 21.4.2022; nr. 17, datë 24.3.2014 të Gjykatës Kushtetuese)*. Megjithatë, e drejta e aksesit mund të kufizohet kur bëhet fjalë për kushtet e pranueshmërisë së një ankimi, siç janë afatet e përcaktuara në Kushtetutë dhe ligje, të cilat janë në funksion të parimit të sigurisë juridike *(shih vendimet nr. 9, datë 7.2.2017; nr. 18, datë 31.3.2014; nr. 17, datë 19.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese)*. Gjykata në jurisprudencën e saj ka përcaktuar disa standarde kushtetuese, të cilat janë të lidhura nga pikëpamja organike dhe funksionale me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë që cenimi i njërit standard ndikon në mënyrë të pashmangshme në cenimin e të tjerave. Në këtë kuptim, e drejta për t'u njoftuar dhe pjesëmarrja në proces është e lidhur me vendimmarrjen, sidomos kur ajo ndikon drejtpërsëdrejti mbi të drejtat subjektive ose interesat e ligjshme të individit *(shih vendimet nr. 8, datë 23.2.2021; nr. 49, datë 22.7.2016; nr. 68, datë 17.11.2015 të Gjykatës Kushtetuese).*

19. Nën dritën e standardeve të mësipërme, Gjykata vëren se e drejta e individit të shpronësuar për të pasur akses në gjykatë, e cila është e parashikuar shprehimisht në nenin 41, pika 5, të Kushtetutës, është garanci specifike e së drejtës së pronës, kur kjo e fundit kufizohet nga shteti me anë të shpronësimit. Me anë të kësaj garancie procedurale të shpronësuarit i jepet mundësia të përmbushë edhe garancinë tjetër kushtetuese me natyrë materiale – atë të shpërblimit të drejtë. Thënë ndryshe, e drejta e aksesit lidhet nga pikëpamja organike dhe funksionale me shpërblimin e drejtë. Për ushtrimin efektiv të këtyre garancive kushtetuese merr rëndësi përcaktuese njoftimi efektiv i individit për vendimin e shpronësimit dhe rezultatin e tij në drejtim të masës së shpërblimit, pasi mungesa e njoftimit do ta vendoste atë në pamundësi për t'u mbrojtur në rast arbitrariteti për masën e shpërblimit për pasurinë e shpronësuar, sepse në thelb do t'i mohonte të shpronësuarit aksesin në gjykatë.

20. Në çështjen konkrete, Gjykata vëren se VKM-ja nr. 228/2012, me të cilën është shpronësuar kërkuesi nga pasuria e tij private, është botuar në Fletoren Zyrtare të datës 2.5.2012, por nuk ka

ndonjë të dhënë që t'i jetë njoftuar drejtpërdrejt kërkuesit nga Agjencia Shtetërore për Shpronësimin. Kërkuesi është ankuar në gjykatë për masën e shpërblimit nga shpronësimi dhe Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë ka vendosur pranimin pjesërisht të padisë së tij. Vendimi është lënë në fuqi nga Gjykata Administrative e Apelit. Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë, me pretendimin se gjykatat nuk kishin vlerësuar në mënyrën e duhur faktet dhe provat, si dhe kishin zbatuar gabim ligjin lidhur me përcaktimin e vlerës së pasurisë së shpronësuar. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka shqyrtuar rekursin dhe ka arritur në përfundimin se ai përmbante shkaqe të parashikuara në ligj, duke vlerësuar në vijim se gjykatat më të ulëta nuk e kanë analizuar çështjen e afatit të ngritjes së padisë për kundërshtimin e aktit administrativ të shpronësimit, llogaritjen e tij në çështjen konkrete dhe tejkalimin e këtij afati, me pasojë parashkrimin e së drejtës së padisë.

21. Gjykata konstaton se pretendimet dhe prapësimet e palëve lidhen me mënyrën se si Gjykata e Lartë ka interpretuar dispozitat ligjore për llogaritjen e afatit, brenda të cilit i shpronësuari ushtron të drejtën e ankimit në gjykatë për masën e shpërblimit nga shpronësimi sipas ligjit nr. 8561/1999. Duke iu referuar përmbajtjes së vendimit të kundërshtuar, Gjykata vëren se Gjykata e Lartë, në mënyrë të përmbledhur, ka arsyetuar se parashikimi i ligjit nr. 8561/1999 për njoftimin e drejtpërdrejtë të të shpronësuarit nuk zhvlerëson ose përjashton efektet ligjore dhe prezumimin ligjor të marrjes dijeni të palëve të interesuara në momentin e botimit në Fletoren Zyrtare të VKM-së për shpronësim. Botimi në Fletoren Zyrtare është garancia maksimale që ligji ka vendosur për mbrojtjen e të drejtave të të shpronësuarve, pasi nëpërmjet botimit në Fletoren Zyrtare prezumohet njohja e vetë ligjit, për rrjedhojë edhe e akteve të tjera me rëndësi më të ulët ligjore, siç janë aktet individuale. Njoftimi individual gjen zbatim në periudhën e ndërmjetme midis momentit kur miratohet vendimi i Këshillit të Ministrave për shpronësim, i cili hyn në fuqi menjëherë dhe zbatohet me miratimin e tij, dhe momentit kur ky vendim botohet në Fletoren Zyrtare. Gjykata e Lartë, duke konstatuar se VKM-ja nr. 228/2012 për shpronësimin është botuar në Fletoren Zyrtare në datën 2.5.2012, ka vlerësuar se në këtë ditë ka filluar të ecë afati ligjor i paraqitjes së padisë. Si pasojë e këtij interpretimi, Gjykata e Lartë ka arritur në përfundimin se padia e paraqitur nga kërkuesi ishte jashtë afatit ligjor dhe, për këtë shkak, ka vendosur rrëzimin e padisë së tij pa i dhënë përgjigje përfundimtare pretendimit për masën e shpërblimit nga shpronësimi, duke ndryshuar vendimet e gjykatave më të ulëta që kishin shqyrtuar themelin e pretendimeve dhe i kishin pranuar pjesërisht ato.

22. Për sa më lart, Gjykata pranon se, në përputhje me parimin themelor të sigurisë juridike, e drejta e aksesit në gjykatë e individit të shpronësuar është e kufizuar nga afati ligjor brenda të cilit duhet të paraqitet padia. Për rrjedhojë, ajo në vijim do të vlerësojë nga pikëpamja kushtetuese nëse interpretimi i ligjit për mënyrën e njoftimit dhe llogaritjen e afatit të paraqitjes së padisë në çështjen konkrete ka cenuar të drejtën e aksesit në gjykatë të kërkuesit për masën e shpërblimit të drejtë nga shpronësimi.

23. Gjykata në jurisprudencë të vazhdueshme ka pohuar se interpretimi i ligjit dhe zbatimi i tij në çështjet konkrete, si dhe vlerësimi i fakteve dhe rrethanave, janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Megjithatë, Gjykata ndërhyn në ato raste kur gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, përmes interpretimit dhe zbatimit të ligjit në një çështje konkrete, kanë cenuar të drejtat kushtetuese të palëve. Në këto raste Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve e të rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm *(shih vendimet nr. 2, datë 17.2.2022; nr. 3, datë 23.2.2016; nr. 62, datë 23.9.2015 të Gjykatës Kushtetuese)*.

24. Në këtë drejtim, Gjykata ka evidentuar se neni 141 i Kushtetutës i ka dhënë Gjykatës së Lartë kompetencën e shqyrtimit të çështjeve lidhur me kuptimin dhe zbatimin e ligjit për të siguruar

njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore sipas ligjit. Roli i Gjykatës së Lartë, si gjykatë e ligjit, është i një natyre të pazëvendësueshme. Ajo i ka të gjitha mjetet dhe kompetencat për të kryer rol aktiv, që shkon përtej ligjit dhe synon të drejtën, duke ndikuar efektivisht edhe në vendimmarrjen e gjykatave të shkallëve më të ulëta. Gjykata e Lartë, për shkak të pozicionit dhe rolit të saj si gjykatë ligji, ka për detyrë të kontrollojë mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga ana e gjykatave më të ulëta *(shih vendimet nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 6, datë 16.2.2021 të Gjykatës Kushtetuese)*.

25. Gjykata vëren se, në zbatim të rezervës absolute të nenit 41 të Kushtetutës, rastet, procedurat e shpronësimit dhe detyrat e organeve publike janë parashikuar në ligjin nr. 8561/1999. Sipas këtij ligji dhe në zbatim të garancive kushtetuese, kufizimi i pronës private në formën e shpronësimit kryhet nga autoritetet publike vetëm për interesa publikë dhe realizohet përmes një procesi formal, i cili fillon në rrugë administrative dhe përmbyllet në gjykatë, me rezultatin e shpërblimit të drejtë të të shpronësuarit. Në procesin e shpronësimit, i cili në vetvete e zhvesh individin nga e drejta e pronës, interesi publik mbizotëron ndaj së drejtës kushtetuese individuale të pronës private dhe nga pikëpamja substanciale individi ka akses në gjykatë për masën e shpërblimit. Në këtë situatë është e qartë që aksesi në gjykatë i të shpronësuarit duhet të garantojë në nivelin e duhur ushtrimin e të drejtave të tij, si mjeti i vetëm me anë të të cilit ai mund të mbrohet në rast arbitrariteti të ndërhyrjes shtetërore, si dhe për të siguruar që kjo ndërhyrje në të drejtën e pronës private të jetë proporcionale.

26. Në procedurën administrative të shpronësimit, ligji nr. 8561/1999 i ka dhënë të shpronësuarit një sërë të drejtash dhe privilegjesh, ku listohet edhe e drejta e njoftimit të drejtpërdrejtë dhe individual të tij (*neni 6*), njoftim i cili realizohet qoftë për kërkesën e shpronësimit (*neni 14*), ashtu edhe për vendimin e shpronësimit (*neni 24*). Njoftimi i drejtpërdrejtë individual i të shpronësuarit nuk është mënyrë e njëjtë veprimi me atë të publikimit të kërkesës për shpronësim në Fletoren Zyrtare, pasi ky i fundit synon të krijojë mundësinë për mbrojtjen e të drejtave edhe të interesave të personave të tretë ndaj ose për shkak të pasurisë private që shpronësohet (*neni 15, pika 1*). Kjo diferencë konfirmohet edhe nga rregullat për trajtimin e konflikteve gjyqësore dhe paraqitjen e pretendimeve, ku sërish flitet për njoftim dhe publikim, duke iu referuar me radhë pronarit dhe personave të tretë (*neni 16, pika 3*). Po kështu, kur rregullon ankimin e vendimit të Këshillit të Ministrave për shpronësimin, ligji sërish urdhëron njoftimin e drejtpërdrejtë të të shpronësuarit dhe të personave të tretë (*neni 24*).

27. Gjykata vëren se nën të njëjtën logjikë janë hartuar edhe rregullat e përgjithshme të njoftimit në procedurën administrative sipas Kodit të Procedurave Administrative (*nenet 147-163*), të cilat synojnë efektivitetin e njoftimit, mbrojtjen ligjore të interesave të individit, transparencën dhe koston. Në mënyrë të përmbledhur, sipas këtij kodi, përveçse kur parashikohet ndryshe, organi publik e njofton individin personalisht, në vendin ku ndodhet individi ose në vendin ku ai ka njoftuar se e pret njoftimin, si dhe me mjete dhe mënyra të caktuara shprehimisht në ligj. Është e vërtetë se një nga mënyrat e njoftimit të individit sipas këtij kodi është edhe ai publik, sikundër edhe njoftimi përmes botimit zyrtar, por këto mënyra njoftimi janë përjashtime nga rregulli, të cilat zbatohen vetëm në rrethana specifike. Kështu, njoftimi publik zbatohet kur palët janë të panjohura, kur vendi për njoftimin nuk është i njohur dhe njoftimi nuk është i mundur në një nga vendet ku individi mund të gjendet (vendbanim, vendqëndrim, vend i punës, vend i ushtrimit të veprimtarisë), kur çdo formë tjetër njoftimi është e papërshtatshme ose e pamundur, si dhe në çdo rast tjetër të përcaktuar shprehimisht nga ligji. Kurse botimi zyrtar zbatohet kur njoftimi i drejtohet një grupi personash, anëtarët e të cilit janë ose mund të përcaktohen individualisht mbi bazën e karakteristikave të përgjithshme, nëse çdo formë tjetër njoftimi vlerësohet si e pamundur ose e papërshtatshme, si dhe kur një mënyrë e tillë njoftimi është e detyrueshme sipas ligjit.

28. Duke iu rikthyer ligjit nr. 8561/1999, Gjykata vëren se ai nuk ka përcaktuar shprehimisht njoftimin e të shpronësuarit përmes botimit zyrtar, edhe pse parashikon se vendimi i Këshillit të Ministrave hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare (*neni 21, pika 5*). Ky parashikim duket se është në linjë me rregullin e përgjithshëm për botimin e akteve individuale të këtij organi sipas ligjit nr. 9000, datë 30.1.2003, "Për organizimin dhe funksionimin e Këshillit të Ministrave" (*neni 29, pika 3*). Ky rregull i shërben transparencës së veprimtarisë shtetërore dhe së drejtës kushtetuese të qytetarëve për informim në kushtet kur sipas nenit 100, pikat 1 dhe 3, të Kushtetutës, Këshilli i Ministrave përcakton drejtimet kryesore të politikës së përgjithshme shtetërore dhe i zhvillon mbledhjet e tij të mbyllura.

29. Për sa më sipër, Gjykata rithekson se për sa i takon njoftimit të akteve publike të shpronësimit, institucionet shtetërore të përfshira në procesin e shpronësimit duhet të tregojnë kujdes të shtuar dhe duhet të interpretojnë e zbatojnë dispozitat ligjore në atë mënyrë që t'i garantojnë individit garancitë kushtetuese të parashikuara në nenet 41 dhe 42 të Kushtetutës *(shih vendimin nr. 29, datë 1.11.2022 të Gjykatës Kushtetuese)*. Me fjalë të tjera, në procedurën e shpronësimit, për shkak se e drejta kushtetuese e pronës preket, në funksion të garantimit të aksesit në gjykatë, organet publike kanë detyrimin të realizojnë një njoftim të rregullt efektiv të individit, me qëllim që ai të ketë mundësinë e mbrojtjes për vlerën e pronës në procesin administrativ, përfshirë edhe atë të mbrojtjes gjyqësore në rast të ushtrimit të së drejtës së ankimit për masën e shpërblimit. Për të njëjtat arsye, është e rëndësishme që gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, kur shqyrtojnë ankime për vlerën e pasurisë së shpronësuar, të verifikojnë realizimin e njoftimit nga organet publike, për t'i dhënë peshën e duhur vlerës dhe pasojës juridike të tij në drejtim të aksesit të individit në gjykatë, si garanci e posaçme kushtetuese në procedurën e shpronësimit. Një vlerësim i ndryshëm nuk do të garantonte ekuilibrin e drejtë mes të drejtave kushtetuese relevante në një proces shpronësimi, duke krijuar barrë të tepruar mbi individin në favor të shtetit.

30. Duke iu kthyer çështjes konkrete, Gjykata çmon se për sa i përket llogaritjes së afatit të paraqitjes së padisë në gjykatë për shpërblimin nga shpronësimi, Gjykata e Lartë në arsyetimin e saj ka vënë theksin në njoftimin e aktit të shpronësimit nëpërmjet botimit të tij në Fletoren Zyrtare, duke zbehur vlerën juridike dhe pasojat që shkakton njoftimi i drejtpërdrejtë individual i tij tek i shpronësuari.

31. Përveç sa më sipër, kërkuesi, duke cituar dy vendime gjyqësore të viteve 2011 dhe 2017, ka pretenduar se Gjykata e Lartë ndër vite ka shqyrtuar çështje për masën e shpërblimit të shpronësimit, në të cilat e ka interpretuar ndryshe ligjin nr. 8561/1999 lidhur me llogaritjen e afatit të paraqitjes së ankimit në gjykatë. Sipas tij, për mënyrën e njoftimit dhe llogaritjen e afatit nuk ka pasur ndonjë pretendim nga palët e paditura përgjatë gjithë procesit, për rrjedhojë atij nuk i ishte krijuar mundësia të mbrohej.

32. Për këtë pretendim, subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, duke cituar vetëm një vendim gjyqësor të vitit 2021, që nuk lidhet me procedurat e shpronësimit, ka prapësuar se Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë tashmë ka krijuar praktikë të njësuar për momentin kohor në të cilin subjektet e shpronësuara për interes publik konsiderohen të njoftuara. Sipas këtij subjekti të interesuar nuk qëndron as argumenti i kërkuesit se Gjykata e Lartë ka disponuar për çështje që nuk janë ngritur asnjëherë nga palët, pasi, në referim të neneve 6 dhe 16 të KPC-së, është detyrë e çdo gjykate, përfshirë edhe Gjykatën e Lartë, të vlerësojë nëse padia është paraqitur brenda afateve procedurale dhe në rast të paraqitjes përtej afatit, të vendosë rrëzimin e saj.

33. Gjykata vëren se në çdo fazë dhe shkallë të procesit gjyqësor, asnjë prej palëve ndërgjyqëse nuk ka ngritur pretendime për mënyrën e njoftimit të kërkuesit, llogaritjen e afatit të paraqitjes së padisë në gjykatë dhe mundësinë e parashkrimit të saj. Po kështu, gjykatat e shkallës së parë dhe të dytë kanë shqyrtuar pretendimet dhe prapësimet e palëve, të cilat, në thelb, lidheshin me vlerën e

pasurisë së shpronësuar dhe llojin e zërit kadastral të saj, që do të thotë se njoftimi, afati dhe parashkrimi i padisë nuk janë bërë objekt i debatit gjyqësor dhe as pjesë e vlerësimit të vendimeve gjyqësore. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka marrë në shqyrtim me nismën e vet dhe për herë të parë për palët ndërgjyqëse në proces çështjet e afatit të ngritjes së padisë për kundërshtimin e aktit administrativ të shpronësimit, llogaritjen e tij në çështjen konkrete dhe tejkalimin e tij, me pasojë parashkrimin e së drejtës së padisë.

34. Në këtë kontekst faktesh, Gjykata evidenton se sipas nenit 473/a, paragrafi 2, të KPC-së, në rastet kur Gjykata e Lartë vë në diskutim çështje të ligjit, të cilat merren në shqyrtim kryesisht dhe për të cilat palët nuk kanë paraqitur më parë mendimin e tyre, përpara shqyrtimit urdhërohet njoftimi i palëve dhe caktohet afati për depozitimin e parashtresave të tyre për çështjet e ligjit. Në këto raste, sipas nenit 482/a, pika 1, shkronja "b", të po këtij kodi, parashikohet se Gjykata e Lartë, nëse e vlerëson të nevojshme për shkak të problematikës ose kompleksitetit të çështjes, vendos shqyrtimin e çështjes në seancë gjyqësore me praninë e palëve.

35. Në këtë kuptim, në rastin në shqyrtim, Gjykata e Lartë, duke qenë se e ka shqyrtuar çështjen në lidhje me një shkak që nuk është ngritur në rekurs, për të cilin gjykatat më të ulëta nuk janë shprehur, dhe që ka të bëjë me një kuptim të ri të interpretimit të ligjit nr. 8561/1999, për mënyrën e njoftimit të procedurës së shpronësimit, për të garantuar aksesin e individit në gjykatë, duhej të dëgjonte paraprakisht, qoftë edhe me shkrim, palët ndërgjyqëse në proces.

36. Për sa më lart, Gjykata çmon se pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës së aksesit në gjykatë, për shkak të interpretimit të ligjit nga Gjykata e Lartë, është i bazuar dhe vendimi i saj duhet të shfuqizohet.

37. Në kushtet kur vendimi gjyqësor i kundërshtuar duhet shfuqizuar, pasi ka cenuar procesin e rregullt ligjor në aspektin e aksesit në gjykatë, Gjykata vlerëson të mos të ndalet në analizimin e pretendimit tjetër të kërkuesit për cenimin e së drejtës së pronësisë, për sa kohë që çështja do të rishqyrtohet nga Gjykata e Lartë.

38. Në përfundim, Gjykata vlerëson se ankimi kushtetues i kërkuesit, sipas arsyetimit të mësipërm, është i bazuar, ndaj duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2022-288(64), datë 21.2.2022, të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
3. Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Kolegjin Administrativ të Gjykatës së Lartë.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë, më 22.12.2022.

Shpallur, më 20.1.2023.

Kryetare: Vitore Tusha

Anëtarë: Elsa Toska, Fiona Papajorgji, Sandër Beci, Sonila Bejtja, Altin Binaj, Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahimi, Ilir Toska